

Beszámoló a VI. Magyar Névtudományi Konferenciáról (Balatonszárszó, 2007. június 22–24.)

Immár hagyománnyá vált, hogy a magyar névtudománnyal foglalkozó szakemberek évtizedenként összegyűlnek, hogy országos konferencián számoljanak be az elmúlt évek kutatásairól, az elért eredményekről. A VI. Magyar Névtudományi Konferenciát a Magyar Nyelvtudományi Társaság támogatásával a Károli Gáspár Református Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszéke szervezte meg 2007. június 22. és 24. között Balatonszárszón.

A háromnapos rendezvény megnyitóján a szervező egyetem nevében SZŰCS FERENC, a Károli Gáspár Református Egyetem rektora üdvözölte a konferencián megjelenteket a név és teológia kapcsolatát bemutató köszöntőjében. A Magyar Nyelvtudományi Társaság jókívánásait a társaság elnöke, KISS JENŐ akadémikus tolmácsolta. A konferenciát BENKŐ LO-

RÁND akadémikus, a Magyar Nyelvtudományi Társaság tiszteletbeli elnöke személyes hangvételű bevezető beszédben nyitotta meg.

A megnyitót követő plenáris előadások (HAJDÚ MIHÁLY: A köznév és a tulajdonnév határán; HOFFMANN ISTVÁN: A név mint történeti forrás; TOLCSVAI NAGY GÁBOR: A tulajdonnév jelentése; SZABÓ MIHÁLY GIZELLA: A határon túli névhasználat és nyelvi tervezés) a névelmélet és a névhasználat legfontosabb kérdéseit tárgyalták. A megnyitón és a plenáris előadásokon KULIN FERENC, a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Karának dékánja elnökölt.

Délután négy szekcióban folytatódott tovább a konferencia programja. Az első szekcióban az ómagyar kori helynevek szerteágazó problematikáját bemutató előadások hangzottak el (JUHÁSZ DEZSŐ: Ómagyar helynévi nyomokon 2.; SZENTGYÖRGYI RUDOLF: A TA. latin szövege és helyneveinek lokalizálása; PÓCZOS RITA: A párhuzamos helynévadás; BÍRÓ FERENC: Vízrajzi köznevek ómagyar kori településneveinkben; TÓTH VALÉRIA: Többnevűség, névcsera a településnevek körében; RÁCZ ANITA: Népnévi eredetű településnevek szerkezeti sajátosságairól, változásairól; RESZEGI KATALIN: Korai ómagyar kori hegynevek névtani vizsgálata).

A második szekció előadásai főként a néveltan kérdéseit, valamint a szinkrón helynévállomány elemzésének problémáit tárgyalták (BALÁZS GÉZA: A helynevek élettanához – A helynevek antropológiai nézőpontból; GYÖRFFY ERZSÉBET: A folyóvíznevek rendszertani kapcsolata más helynévfajtákkal; VOIGT VILMOS: Etelka – Adelájd; EÖRY VILMA: Dülönévtípusok a Csonnai járásban – különös tekintettel a nem világos etimológiájú és a máshonnan nem adatolt nevekre; GYÖRI-NAGY SÁNDOR: Táj- és kultúrokológia egy helynévláncban; N. CSÁSZI ILDIKÓ: Moldvai csángó helynevek vizsgálata; HOCHBAUER MÁRIA: Helyzetviszonyító elemek a barcasági Négyfalu helynévrendszerben).

A harmadik szekcióban a család- és a női nevek kutatásával kapcsolatos előadások kaptak helyet (ÖRDÖG FERENC: XVIII. századi családnévek névszociológiai vizsgálata; MIZSER LAJOS: Bereg megyei családnév-magyarzatok; SLÍZ MARIANN: Melyiket a négy közül? A családnévek kialakulásának kérdése kognitív szemantikai keretben; FERCSIK ERZSÉBET: A női nevek kutatásáról; LACZKÓ KRISZTINA: Asszonynévhasználat Budapesten 1974–2006; MIZSER LAJOS: Névváltozás és névváltoztatás; KOVÁCS ANDRÁS: Újabb kori családnév-változtatások a kárpátaljai magyarok körében).

A negyedik szekció előadásainak fókuszában a keresztnévadás gyakorlatának, illetve a keresztnévek más tudományágakban való hasznosíthatóságának kérdésköre állt (POSGAY ILDIKÓ: Névválasztási tendenciák a mai magyar utónévadásban; STOHL RÓBERT: Keresztnévadási szokások Balinkán az anyakönyvek tükrében 1757–1895; PUSKAI MELINDA: Árukodó tendenciák egy erdélyi város keresztnévállományának tükrében; KISS ANTAL: Keresztnévadás egy családban; KECSKÉS JUDIT: XVIII–XIX. századi keresztnévek modellelemzése; STOLÁR MAGDOLNA: Magyarpolány XX. századi keresztnévei és becenevei; BOZSONYI KÁROLY–KMETTY ZOLTÁN: Keresztnévek a társadalom- és piacututásban).

A négy szekció a második nap is folytatta munkáját. Az első szekcióban a történeti helynevek különféle típusainak tárgyalásán túl szó esett a helynévállományunkat ért idegen nyelvi hatásokról is (BÉNYEI ÁGNES: A -gy képző a helynevekben; KOCÁN BÉLA: Az ómagyar kori Ugocsa vármegye helyneveinek névrendszertani összefüggései; KOVÁCS ÉVA: Az ómagyar kori Bihar vármegye vízneveinek nyelvi elemzése; VÖRÖS ÉVA: A magyar gyógynövények neveinek történeti-etimológiai szótára; BÖLCSKEI ANDREA: Az egyházi településnevek

típusai a 19. század elején; BÁRTH M. JÁNOS: Székelyföldi történeti helynevek névföldrajzi vizsgálata; GUTTMANN MIKLÓS: A földrajzi nevek szláv rétegéről a nyugati magyar régióban; SEBESTYÉN ZSOLT: Földrajzi köznévi eredetű településnevek Kárpátalján; BÁBA BARBARA: A fanevet tartalmazó helynevek morfológiai szempontú vizsgálata; GERSTNER KÁROLY: Helynevek magyar-német nyelvi és kulturális környezetben; VINCZE LÁSZLÓ: Német utcanévek a történeti Magyarország városaiban; PÁL HELÉN: Idegen nyelvi hatások a bukovinai székely falvak helyneveiben; SZŐKE MELINDA: Néhány szempont régi helyneveink latinizálásához).

A második szekcióban a bel- és külterületi mikrotoponimák problémái mellett főként az intézménynevek bizonyos típusairól hallhattunk (MIKESY GÁBOR: Új utak és trendek a térképi névírásban; TORMA ISTVÁN: Laponyag; PÁSZTOR ÉVA: Határreásszé vált települések névbokrosodásának elméleti kérdései; BEDE ÁDÁM: Újra a tanyanevekről Derekegyház helynevei kapcsán; GYURICZÁNÉ BAZSIKA ENIKŐ: Kerkakutas dülönevei – a helynévkincs élete Göcsej nyugati peremén; BEDE ÁDÁM: A Csongrád megyei helynévgyűjtések eddigi eredményei; KÖRÖS ERZSÉBET: A győri utcanévek elnevezésének gyakorlata a rendszerváltás óta; TÓTH ORSOLYA: Budapest városrészneveinek névtani vizsgálata; P. CSIGE KATALIN: Nevek és szolgáltatók; VARGA JÓZSEFNÉ: Közoktatási intézmények nevei Győr-Moson-Sopron megyében; KUNA ÁGNES: A sziklamászóutak neveinek kognitív szemantikai vizsgálata; KOZMA JUDIT: Csillagok elnevezéseinek névtani és helyesírási kérdéseiről).

A harmadik szekcióban elsősorban a családnév-változtatások, illetve a határon túli magyarság névadási, névhasználati kérdései kerültek elő (FARKAS TAMÁS: Szemlélet és terminológia a magyar családnévanyag és a családnév-változtatások kutatásában; N. FODOR JÁNOS: Magyar eredetű családnevek megváltoztatásának esetei a dualizmus korában; FÜLÖP LÁSZLÓ: Foglalkozásnevek Kaposváron a XVIII. században; STEFUCA VIKTÓRIA: Magyar személy- és méltóságnevek XIV–XV. századi moldvai oklevelekben; RIHMER ZOLTÁN: Fordítás vagy adaptáció? A modern latin személynévhasználat problémái; GYIVICSÁN ANNA: Migráció és névadás (Kiskörös és Csömör szlovák családnevei); VÖRÖS FERENC: Nyelvhatarközelen jogfosztottan – Személynevek a második világháború utáni Alsó- és Felsőszeliből; SZILÁGYI ANIKÓ: Régi-új kérdések a kisebbségek névadásának és névhasználatának kutatásában; SZOPOS ANDRÁS: Vázlat Alcsik történeti személyneveinek etimológiai és szocio-demográfiai vizsgálatához; RUS FODOR DÓRA: Névválasztás és névadás tordai magyar-román vegyes házasságokban; MÁRTON EMESE: Gyergyóditró személynévállománya a szociolingvisztika tükrében; FIRISZ HAJNALKA, Magyar családnevek ruszinoknál).

A negyedik szekció tematikáját az írói névadás, valamint az internetes névhasználat adta (JEREMY PARROTT: Gentlemen (and women) of letters: the use of initials in British authors' names; RAÁTZ JUDIT: Névadás az interneten; BARKÓCZY LÁSZLÓ: A nevek alakulása virtuális társadalmi szoftverekben; KOROMPAY KLÁRA: Lovagi kultúra és irodalmi eredetű névadás: a *Trisztán-regény* nevei a középkori Magyarországon; KORNÝÁNÉ SZOBOSZLAY ÁGNES: Az antonomázia szerepe szépirodalmi művekben; BENCE ERIKA: A nevek jelölte metaforikus tér Gion Nándor „Testvérem, Joáb” című regényében; BÜKY LÁSZLÓ: Személynevek felbontása és felépítése a költői nyelvben; PETHŐ JÓZSEF: *Szabó Szindbád* és társai – A névadás szerepe a Krúdy-stílus iróniájában; HELTAINÉ NAGY ERZSÉBET: Jelentésspecifikáció és képiség a sinkai névvilágban; G. PAPP KATALIN: Személynevek szövegbe ágyazódása Lázár Ervin meseregényeiben; PORKOLÁB JUDIT – BODA ISTVÁN KÁROLY: A tulajdonnevek szerepének vizsgálata Orbán Ottó „A keljföljancsi jegyese” (1992) c. köteté-

ben; ZSILÁK MÁRIA: Závada Pál regényeinek beszélő nevei; VÁCZINÉ TAKÁCS EDIT: Névadás, névhasználat, névváltoztatás Vámos Miklós „Apák könyve” című regényében).

A konferencia második napjának estjén tudománytörténeti szempontból is jelentős, újszerű kerekasztal-beszélgetés tanúi lehettünk: a névtudomány fáradhatatlan mestereit, kiváló nyelvészeinket, BALOGH LAJOST, BENKŐ LORÁNDOT, HAJDÚ MIHÁLYT és ÖRDÖG FERENCET GERSTNER KÁROLY kérdezte a tulajdonevekkel kapcsolatos nézeteikről, a névtanhoz fűződő személyes viszonyukról. A beszélgetésről hangfelvétel is készült. A napot fogadás zárta, melyen házigazdaként TOLCSVAI NAGY GÁBOR, a Károli Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszékének vezetője szólt a résztvevőkhöz.

A konferencia zárónapjának előadásai az első szekcióban a névtudomány és a nyelvtörténet viszonyát (HORVÁTH KATALIN: Etimológia – onomasziológia – névelmélet; KENYHERCZ RÓBERT: Helynévkutatás és hangtörténet; FÁBICS TAMÁS: A keleti sláv típusú teljeshangzósság a mai magyarországi földrajzi nevekben; FEHÉRVÁRI PETRA: A *fehér* színt jelölő szó etimológiája és szemantikája a magyar és a bolgár nyelvben), a második szekcióban az állatnevek, illetve egyéb elnevezések típusait (T. SOMOGYI MAGDOLNA: Az állatnevek és a névdivat; NEMESNÉ KISS SZILVIA: Állatnévcsoportok kognitív névszemantikai vizsgálatinak tanulságai; ZSIGMOND GYÖZÖ: A gomba helyneveinkben; BERÉNYI ZSUZSANNA ÁGNES: Páholynevek változtatása), a harmadik szekcióban a személy- és ragadványnevek problémáit (BASKI IMRE: Onomasticon Turcicum – A legújabb török személynévtár; BAUKO JÁNOS: A szlovákiai magyarok ragadványnév-használata; SZÜCS JUDIT: Ragadványnevek Csongrádról; TURÓCZY ZSÓFIA: *Fóka, Rák, Taraj* és a többiek: punkok ragadványnevei; TAKÁCS JUDIT: Keresztnevek köznevesülése), a negyedik szekcióban a nevek stilisztikai kérdéseit (TÓTH SZERGEJ: Korok ideológiája a nevek tükrében; LÉBOVICS VIKTÓRIA: Névadás a XIX. századi ukrán irodalomban; BAKONYI DÓRA: A szereplők tulajdonneveinek fordítási kérdései a Harry Potter-kötetekben; VÉGH FRUZSINA: Tulajdonnevek fordításának problematikája a szakszövegekben) tárgyalták. A konferencia JUHÁSZ DEZSŐNEK, a Magyar Nyelvtudományi Társaság főtítkárnak a rendezvény tanulságait összegző zárszavával fejeződött be.

A konferencián elhangzott előadások anyagából tanulmánykötet készül.

Itt mondunk köszönetet a Károli Gáspár Református Egyetem vezetőségének, Szücs Ferenc rektor úrnak és Kulin Ferenc dékán úrnak, mert lehetővé tették és segítették a konferencia megszervezését; a Magyar Nyelvtudományi Társaságnak, Kiss Jenő elnök úrnak a szakmai támogatásért, Hajdú Mihály tanár úrnak, a lelkes biztatásért, a szervezőbizottságnak (melynek elnöke Tolcsvai Nagy Gábor volt, tagjai Hajdú Mihály, Hoffmann István, N. Császi Ildikó, Bölcskei Andrea, Posgay Ildikó, Fercsik Erzsébet és Farkas Tamás voltak) és a szervezés lebonyolításában részt vevő kollégáknak (Csontos Nórának, Slíz Mariannak) áldozatos munkájukért. Külön köszönet illeti Köteles Zsófiát, a Károli Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszékének referensét, aki a szervezés gyakorlati feladatait teljes egészében magára vállalta, és mindvégig fáradhatatlanul végezte. A konferencia technikai feltételeinek biztosítását és – nem utolsósorban – a szíves, kulturált vendéglátást a balatonszárszói Soli Deo Gloria Konferencia-központ vezetőségének (Szentpály-Juhász Imre és Bódi Zoltán igazgató uraknak) és dolgozóinak köszönjük.

A VI. Magyar Névtudományi Konferencia négy plenáris és közel száz szekcióelőadásával, mintegy százhusz résztvevőjével, változatos tematikájával jól mutatja, hogy nyelvtudományunk ezen ága egyre több kutatót vonz, BENKŐ LORÁNDNAK a rendezvényen elhang-

zott megállapítása szerint a névtudomány virágkorához érkezett. A konferencián nemcsak a hazai felsőoktatási intézmények, doktori iskolák névkutatói vettek részt, hanem Kolozsvárról, Bukarestből, a dunaszerdahelyi Grammától, Nyitráról, Kárpátaljáról és a Vajdaságból is érkeztek előadók, így a rendezvényen a teljes Kárpát-medencei magyarság névadási, névhasználati sajátosságai nyilvánosságot kaptak. Szívesen hallottunk volna ugyanakkor több előadást más társadalomtudományok képviselőitől a tulajdonnevek nem nyelvészeti vonatkozásairól. A rendezvény vonzerejét növelte, hogy a konferencián együtt lehettek jelen névtudományunk tapasztaltabb és ifjabb generációi. Ez az együttműködés s ennek eredményeként a névtudományi konferenciák szép sorozata remélhetőleg a jövőben sem szakad meg.

BÖLCSKEI ANDREA